

International
**SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL**

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:43
sssjournal.com

pp.4646-4657
ISSN:2587-1587

2019
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 25/07/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 10/09/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 10.09.2019

DEAŞ (İŞİD) ÖRNEĞİ İLE MEDYA VE TERÖR İLİŞKİSİ ¹

THE RELATIONSHIP BETWEEN DAESH (ISIS) AND MEDIA AND TERRORISM

Bülent SARİDİKEN

İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler ve İstihbarat İncelemeleri, İstanbul/TÜRKİYE

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1709>

Reference : Sarıdiken, B. (2019). "Deaş (İşid) Örneği İle Medya ve Terör İlişkisi", International Social Sciences Studies Journal, 5(43): 4646-4657.

ÖZ

Kitle iletişim olanaklarının artması ve günlük hayatı kuşatması ifade özgürlüğünü geliştirirken terör gruplarına da propaganda olanağı hazırlamaktadır. Bu noktada terör örgütleri gerçekleştirdikleri silahlı eylemlerin yanında her geçen gün farklı medya araçlarına entegre olarak ideolojik etki alanlarını genişletmektedir. Özellikle son dönemde küresel bir örgüt olarak Suriye ve Irak'ta yaygın etki gösteren DEAŞ (İŞİD) da medyayı etkin şekilde kullanan bir örgüttür. Bu çalışma medya ve terör ilişkisini DEAŞ örneğiyle ele almaktadır.

Araştırma sonucunda da görülmektedir ki DEAŞ yazılı ve görsel medya araçlarını etkin şekilde kullanmaktadır. Örgüt interneti ve medya araçlarını propaganda, tanıtım, seferberlik, istihdam, kordinasyon, planlama ve psikolojik savaş amacıyla kullanmaktadır. Bu durum örgütle mücadeleyi yalnızca silahla gerçekleştirilebilecek kadar basit olmadığını örgütün dijital propaganda faaliyetlerinin de sonlandırılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bunun yanında çalışmada terör ve medya konusunda yerli ve yabancı akademik araştırmalardan oluşan literatüre dayanan detaylı bir bilgi ve analiz sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Medya, Terör, Terör Eylemi, DEAŞ, İnternet

ABSTRACT

Increasing mass media and encircling daily life improves freedom of expression and prepares propaganda for terrorist groups. At this point, terrorist organizations are expanding their ideological domains by integrating with different media, in addition to their armed actions. Especially ISIS, which has a widespread influence in Syria and Iraq as a global organization, is an organization that uses the media effectively. This study deals with the relationship between media and terror with the example of DAESH.

As a result of the research, it is seen that DAESH uses the written and visual media effectively. The organization uses the internet and media tools for propaganda, promotion, mobilization, employment, coordination, planning and psychological warfare. This situation shows that the struggle with the organization is not simple enough to be realized only with a gun, but the organization's digital propaganda activities should be terminated. In addition, a detailed information and analysis based on the literature of domestic and foreign academic research on terrorism and the media is presented.

Keywords: Media, Terror, Terrorist Action, DAESH, Internet

1. GİRİŞ

Geniş halk kitleleri ile iletişim sağlama görevini yerine getiren medya, televizyon, radyo, dergi ve gazete gibi basın ve yayın organlarını kapsamaktadır. Kitle iletişim araçları ve medya demokratik ve antidemokratik tüm rejimlerde etkili olmak isteyen siyasal iktidar açısından her dönem büyük önem taşımaktadır. Bu yönüyle medya kamuoyu oluşturma ve gündem belirleme, toplumsallaştırma, farkındalık yaratma ve bilgilendirme işlevlerini yerine getirmektedir.

¹Bu makale, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde, Bülent Sarıdiken tarafından hazırlanan ve Hüseyin Kazan danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Terör örgütleri de medyayı örgütü propagandası yapmak amacıyla doğrudan veya dolaylı bir şekilde kullanmaktadır. Çünkü terör eylemlerinin temel amacı toplumu etkilemek ve toplumda bir korku ortamının oluşmasını sağlamaktır. Bu açıdan bakıldığında terör ve terörizmle mücadele de medya ve terör ilişkisi önemli konu başlıklarından biridir.

Terör örgütleri örgütün ideolojisini yayıp örgüte eleman toplamak, kitleleri etkilemek, örgüt amaçlarını sergilemek adına televizyon ve internet gibi teknolojileri her dönemde kullanma imkânına sahip değillerdi. Terör örgütleri önceleri geleneksel metotlarla örgütsel faaliyetlerini yürütmekteydiler. Ancak günümüzde terör örgütleri dikkat çekmek, gündem oluşturmak, tanınmak, örgüte eleman sağlamak, örgüte finansal destek oluşturmak ve varlıklarına meşruiyet zemini oluşturmak adına medyayı ve medya araçlarını etkin bir şekilde kullanmaktadır.

DEAŞ terör örgütü de medyayla ilişkileri yoğun olan bir örgüttür. Örgütün birçok ülkeden üyelerinin bulunması örgütün uluslararası karaktere sahip olmasına ve medya ile ilişkilerinin de uluslararası düzeyde olmasına neden olmuştur. Bu çalışma DEAŞ terör örgütü örneğiyle medya ve terör ilişkisini açıklamayı amaçlamaktadır.

2. GENEL OLARAK MEDYA VE TERÖR KAVRAMLARI

2.1. Medya Kavramı

Medya, kavramsal olarak televizyon, radyo ve gazete gibi bütün kitle iletişim araçlarını kapsayan bir anlamda ifade edilmektedir. Bunun dışında medya ile basın ve yayın organları da ifade edilmektedir. Bugün yoğun bir şekilde kullanılmasına rağmen medya kavramının sınırları ve kapsamı tam olarak belirlenmemiştir.

Medya, iletişim sürecinde mesajların hedef kitleye iletilmesine olanak sağlayıp toplumdaki farklı görüş ve düşüncelerin yayılmasına, daha farklı bir ifadeyle farklı düşüncelere sahip kişilerin seslerini duyurmalarına olanak sağlama işlevini yerine getirmektedir (Yüksel 2004). Medyanın demokratik sistemlerde iki işlevi bulunmaktadır. Bunlardan ilki medyanın dördüncü bir erk olarak denetleme işlevidir. Bu noktada medya demokratik ülkelerde yürütme, yargı ve yaşama erklerinin yanında dördüncü bir erk olarak konumlanmaktadır. Medyanın ikinci işlevi de toplumdaki farklı görüş ve düşüncelere yer vererek o toplumda serbest düşüncenin oluşmasına katkı sunmasıdır. Yalnız medyanın bu ikinci işlevi kamusal yayıncılık imkânlarının elverdiği toplumlarda yani medyanın tekelleşmediği toplumlarda gerçekleşmektedir (Atabek, 2002).

Medya, siyasal izleyici kitlesinin genişlemesine de katkı sunmaktadır. Önceki dönemlerin teknolojik yetersizlik ve siyasal toplantıları ile kıyaslandığında bugün siyasi görüşmeler, siyasal konular ve tartışmalarda bilgi arayanlara yönelik farklı bakış açıları sunulmaktadır. Dolayısıyla medyayı takip eden bireyler hem kendilerine ulaşan mesajı hem de fikirlerini tekrar gözden geçirip daha sağlıklı bilgi edinebilme imkanına sahip olmaktadır (Arklan ve Karakoç, 2015).

Yasama Yürütme ve Yargı'dan sonra bugün dördüncü bir erk olarak görülen medyanın en önemli işlevlerinden biri kamuoyunun oluşumunu sağlamaktır. Tüm demokratik rejimin uygulandığı ülkelerde ilk medya işlevi kamuoyu oluşturmaktır. Basın ve yayın organlarına gün içerisinde birçok haber ajansından birbirinden farklı kaynaklardan çok sayıda haber ulaşmaktadır. Medyanın bu noktadaki görevi doğruluk, güvenilirlik ve objektiflik ile haber etiği kuralları çerçevesinde kültürel, ekonomik ve siyasal birçok konuda kamuoyunu doğru bilgilendirmektir. Medya bu bilgilendirmelerde bir görüşü halka benimsetmeye çalışmaktan ziyade olguları ve olayları tüm açıklığıyla sunarak halkın bu olaylarla ilgili kendi düşüncelerini ve fikirlerini özgür bir şekilde oluşturmalarına olanak sağlamalıdır (Konukman, 2006).

2.2. Terör Kavramı

Latince "Terrere" sözcüğünden türeyen terör kavramı, korkudan dolayı sarsıntı geçirme veya dehşete düşme anlamlarında kullanılmaktadır. Terör kavramı Türkçe'de ise korkutma ve yıldırma sözcükleri ile birlikte kullanılmaktadır. Bu kavramın ilk olarak 1789 yılında kullanıldığı belirtilmektedir. Bunun yanında sonraki yıllarda terör rejimi gibi ifadelerle de nitelendirildiği belirtilmektedir (Özerkmen, 2017).

Kodaman (1985) ise terörü hukuki olarak adi bir suç, stratejik ve askeri olarak ilan edilmemiş savaş aracı, siyasal olarak bir ideoloji şeklinde algılamaktadır. Kodaman'a göre terör tek başına ne bir ideolojidir, ne bir savaştır ne de bir suçtur. Ancak bu sayılanların hepsini içerisine alan ve birbirlerine ayrı ayrı benzemeyen girift bir olaydır. Sonuç olarak terör çağımızın bir hastalığıdır şeklinde değerlendirmektedir.

Bu tanımlamaları genişletmek mümkündür. Fakat yapılan tüm tanımlamalar sonucunda ortak bir terör tanımı yapmak olanaksız olduğu ve tüm tanımlamaların ortak noktasının da şiddet kullanma ve şiddet ögesi olduğu görülmektedir. Bunun yanında terörün ideolojik, örgüt ve şiddet unsurları bulunmaktadır (Helvacıoğlu, 2007):

İdeolojik Unsur: Örgütlerin hareket noktalarını ideolojik unsur oluşturmaktadır. Dolayısıyla terör mutlaka ideolojik bir altyapıya sahip olmak zorundadır. Bu noktada örgütler belirlenen bu ideoloji doğrultusunda stratejilerini belirlerler. Terör örgütleri ideolojilerini örgüt üyelerine benimsetip örgütün amaçları konusunda üyelerinin bilinçlenmelerini isterler.

Örgüt Unsuru: Örgüt yapılanmaları illegal yapılanmalardır ve bu yapılanmalarda gizlilik esası ile hareket edilir. Bu şekilde örgütlerin güvenlik amacı da yerine getirilmiş olmaktadır. İlegal faaliyetler ise legal alanlarda öne çıkan üyelerin illegal alana kaymaları ile beslenmektedir. Bu şekilde operasyonlar sonucunda ortaya çıkan kadro kayıpları, deşifre olmamış yeni örgüt üyelerinin illegal kadrolara aktarılması ile giderilmeye çalışılmaktadır.

Şiddet Unsuru: Terör örgütleri örgüt hedeflerini ve ideolojik sistemlerini gerçekleştirmek amacıyla şiddeti kullanırlar. Bu eylemleriyle halkı korkutup toplumda yılgınlık ve bıkkınlık duygusu oluşturmayı amaçlarlar. Örgütler bu sayede kamu otoritesini sarstıp halkın kamu otoritesine olan güvenini azaltıp toplumda bir kaos ortamı yaratmayı amaçlarlar.

3. MEDYA VE TERÖR İLİŞKİSİ

Terör ve medya ilişkisinde rol alan aktörler kamuoyu, medya, terör örgütü ve devlet şeklinde sıralanabilir. Bu aktörler içerisinde devlet yargı, yürütme ve yaşama kuvvetlerini elinde bulunduran önemli bir güçtür. Bu kuvvetlere dördüncü bir kuvvet olarak sayılabilecek bir unsur da medyadır (Yalçınkaya, 2008).

Terör örgütlerinin eylemlerine bakıldığında yaşamayı, yürütmeyi ve yargıyı kullanmadıkları ancak medyayı önemli bir güç şeklinde gördükleri muhakkaktır. Bugün sosyal ve liberal sorumluluk uygulamalarının medyada kullanılmaya başlanması terör örgütlerinin medyayı kendi amaçları doğrultusunda kullanmalarına imkan sağlamakta hatta bu noktada terör örgütlerine kolaylık dahi sağlamaktadır (Akçay, 2012).

Tüm terör örgütlerinin eylemlerini bir amaç olmadan gerçekleştirmeyeceği düşünüldüğünde terör örgütlerinin bu eylemleri neticesinde halkta endişe ve korku yaratma beklentisi muhtemeldir. Terör örgütlerinin eylemleri ile sosyal bir kontrol oluşturmak isterler. Bu noktada terör örgütleri gerçekleştirdiği eylemler ile öncelikle toplumu ve kendisini destekleyenleri, bunun yanında kendisine potansiyel destekçileri ve kendisine karşı olanları kontrol edip yönlendirmeyi ister. Terör örgütlerinin bir diğer amacı yaptığı eylemler ile potansiyel veya mevcut sponsorlarına mesaj iletmek ister. Bu noktada terör örgütleri burada olduğunu ve istenildiğinde onlar için de geçmişte yaptığı gibi şimdi de bir şeyler yapabileceği mesajını iletir. Terör örgütlerinin bir başka amacı da siyasal iktidar üzerinde bir baskı oluşturarak siyasal iktidardan menfaat elde edebilmektir. Terör örgütlerinin başka bir amacı da gerçekleştirdiği eylemler ile örgütün amacına hizmet edip politik hedeflerini gerçekleştirmektir (Ataş, 2011).

Terör örgütlerinin bu hedeflerini yerine getirmede dikkat çekmek ve seslerini duyurmak son derece önemlidir. Bu noktada terör örgütleri Bu eylemleriyle kendi gücünü ortaya koyarak saldırdığı düzenin Yönetim birimlerini sarsın bunları kendi alanına çekmeyi ister. Saldırdı ülkenin egemenlik ilişkisini kendisinin burada olduğunu ve onu muhatap alması gerektiğini veya almak zorunda olduğu mesajını iletir. Terörist eylemlere bu açıdan bakıldığında eylemlerin kamuoyu önünde gerçekleşen bir propaganda hareketi olduğu belirtilebilir. Terör örgütlerinin bu propaganda eylemleri üç amacı taşımaktadır (www.kongar.org, 2019):

- Saldırıda bulunduğu ülkenin egemenlik ilişkisini küçültmek
- O ülkenin egemenlik ilişkisi içerisinde yer alan halkı korkutmak
- Kendisini destekleyenlere moral vermek

Terör, medya araçlarından kendi amaçları doğrultusunda fayda elde etmeye çalışırken medya da kendi amaçları doğrultusunda hareket ederek olayları kendi çıkarına göre halka yansıtmaktadır. Teröristler gizlilik içerisinde eylemlerini gerçekleştirirken Terörizm de eylem ve söylemi birleştirmektedir (Yalçınkaya, 2008).

Diğer taraftan terör eylemleri sembolik eylemler olduklarından dolayı medya araçları ile daha etkin ve hızlı bir şekilde dinlenme, söyledim evet dokunma yoluyla dışarda ve içerde kolay bir şekilde kendi gücünü

duyma olanağına sahip olmaktadır. Terör örgütleri bu sayede halkta bir korku hali yaratarak toplumu veya devletin davranışlarında ve tutumda dönüşüm ve değişim sağlamayı amaçlamaktadır (Wilkinson, 1997).

Terör örgütleri medya araçları ile kendi propagandalarını gerçekleştirirler. Medyada isteyerek veya istemiyerek bu propagandanın bir aracı haline gelmektedir. Medya terör örgütlerinin amacını, mesajlarını ve ses getiren eylemlerini halka duyurarak aslında terörün amacına hizmet etmektedir. Terör örgütleri eylemlerini gerçekleştirecekleri zamanı ve yeri bilinçli bir şekilde seçerler. Bu noktada terör örgütleri eylemlerini gerçekleştirecekleri yeri ve zamanı seçerken medyanın kısa zamanda ve kolayca ulaşabileceği yerleri tercih ederler. Medya da kamuoyunu aydınlatmak ve haber vermek gibi işlevlerini yerine getirirken bu sorun yaşanmaktadır (Ataş, 2011).

3.1. Terör Örgütlerin Medyayı Kullanma Amaçları

Modern çağı ile birlikte bilginin ne kadar güçlü olduğu herkes tarafından kabul edilmiştir. Medyanın ne derece güçlü bir unsur olduğu ve etki alanının ne kadar geniş olduğu da hükümetler ve terörist gruplar tarafından fark edilmiştir. Bugün medyanın tartışmalarından biri birbirinden farklı aktörlerin medya araçlarını kendi hedeflerine ulaşmak amacıyla nasıl etkilediği konusu dur. Diğer bir konu ise medya araçlarının kim tarafından kullanıldığıdır. Medya, günümüzde terörist gruplarına kendi propagandalarını kendi televizyonları ve web siteleri aracılığı ile halka yayma olanağı sağlamıştır. Modern çağı ile birlikte teröristler modern teknolojileri kullanarak yeni bir boyut kazanmıştır. Bu anlamda yeni teknolojilere ve medyaya teröristlere yumuşak güç olma boyutu eklenmiştir (Conway, 2007).

Teröristler bu boyutu kendi amaçları doğrultusunda yoğun bir şekilde kullanmaktadırlar. Teröristler kendilerine sempati besleyenlere hitap etmek, örgütün tanıtımını yapmak, siyasetçilerle iletişime geçmek, örgütün meşruiyet kazandırmak için sosyal medya platformlarını yoğun şekilde kullanmaktadırlar. Medya araçları ile propagandanın yalnızca teröristler tarafından geldiği söylenemez. Sosyal medya platformları ile teröristlerle benzer ideolojiyi paylaşanlardan, terör ve terörist grupları farklı çıkarlar dolayısıyla destekleyen editörlerden, teröre sempati besleyenler destek ve propaganda gelmektedir (İsmaili, 2018).

Terör eylemlerinden ötürü halkta terör örgütünün yönelik öfke ve nefret oluşmakla birlikte toplumun bazı kesimleri tarafından sempati ve motivasyon etkisi de olabilmektedir. Terör eylemlerinin medyada son dakika şeklinde verilmesi, buna yönelik kliplerin yayınlanması, yaralıların ve ölümlerin ekranda canlı olarak gösterilmesi terörün toplumda hızlı bir şekilde yayılmasına neden olmaktadır. Bütün bunlar terörün ve terör hiç gruplarının amaçlarına ulaşmasına yardımcı olmakta ve onları daha çok terör saldırısı gerçekleştirmek noktasında teşvik etmektedir (Nasir vd., 2013).

Bazı medya kuruluşlarının teröristlerce manipüle edildiği görülmektedir. Bazı medya kuruluşları ise kendi istekleriyle terör örgütlerine aracılık etmektedir. Medyanın terör ile kurduğu ilişki çıkar ilişkisine dayanmaktadır. Bir yanda kendi izleyici kitlesini arttırmayı düşünen medya diğer yanda ise propagandasını yapmak amacıyla medya ihtiyacı olan teröristler. Teröristler küreselleşmenin getirdiği yenilikleri başarılı bir şekilde kullanmaktadırlar. Bu noktada teröristler kendilerine ait medya kuruluşları oluşturarak örgütün amaçlarına ulaşmayı başarmışlardır. Terör grupları sosyal medya hesapları, dergiler, gazeteler ve aylık raporlar ile medyayı istedikleri şekilde kullanmaktadırlar (İsmaili, 2018).

Teröristlerin medya araçları üzerinden gönderdiği mesajlar hedef kitleye yönelik tasarlanan mesajlardır. Teröristlerin gönderdiği mesajlar genel olarak uluslararası alanda varlıklarını meşruiyet sağlamak, finansal destek sağlamak, kendisine sempati duyanları harekete geçirmek, destek oluşturmak, üye toplamak, eğitsel ve bilgilendirici niteliğe sahip mesajlardır. Bunun yanında teröristler bu mesajlarıyla halkı kendi siyasal otoritesinden ve güvenlik güçlerinden umut duymayan bir yapıda göstermeyi de amaçlamaktadırlar. Bu bağlamda terör saldırılarının gerçekleştiği anda güvenlik güçlerinin saldırma, önleme ve savunma kabiliyetleri dile getirilmektedir (Lumbaca ve Gray, 2011).

Medya terörle mücadeleyi desteklerken dahi terör ve terörist gruplar için bir araç konumundadır. Medya güvenlik kuvvetlerinin teröre yönelik önlemlerini ve teröre yönelik silahlı mücadeleyi desteklemek amacıyla terör örgütünün hedeflerini abartılı bir dille halka sunarak terörizme ciddi manada katkı sunmaktadır (Marthoz, 2017). Görüldüğü gibi terör örgütleri medyayı birçok amaç için kullanmaktadır. Ancak bu çalışmada genel olarak terör örgütlerinin medyayı kullanım amaçları olarak şu alanlardan bahsedilmektedir:

- Propaganda aracı olarak kullanma
- Röportaj yapmak amacıyla kullanma
- Halkın dikkatini çekmek amacıyla kullanma

- İnsani destek sağlamak amacıyla kullanma
- Planlama ve koordinasyon amacıyla kullanma
- Veri toplamak amacıyla kullanma

4. DEAŞ (İŞİD) ÖRNEĞİNDE MEDYA VE TERÖR İLİŞKİSİ

DEAŞ terör örgütü bu güne kadar gelmiş geçmiş en tehlikeli ve karmaşık bir yapıya sahip olan örgütlenme yapısı itibariyle girift bir şekilde organize edilmiş bir terör örgütü olarak görülmektedir. DEAŞ terör örgütünün günümüze kadar meydana getirmiş olduğu ve yaptığı eylemler itibariyle dünyanın hemen tümünü etkilemiş durumda olduğu bilinen bir gerçektir.

DEAŞ terör örgütünün meydana getirdiği dünyanın hemen hepsini etkilediği terör eylemleri ile yakından dünyanın kümu topluluklarını ve ülkeleri yakından etkilemiş olmasının yanında bir kısmını da dolaylı yoldan etkilemiştir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde ülkelerin hemen hepsini aynı düzeyde etkilemediği görülmektedir ancak küresel bir terör örgütü olduğu konusunda görüş birliği bulunmaktadır.

Terör örgütü DEAŞ 2001 yılında meydana gelen 11 Eylül saldırısını üstlenen El Kaide terör örgütünün yerine geçecek bir model yarattığı bilinmektedir. Fakat DEAŞ terör örgütü El Kaide terör örgütünden çok daha farklı bir yapılanma ve organizasyon kurduğu yapılan incelemelerde görülmektedir (Karakaya, 2017).

4.1. DEAŞ'ın Medya Stratejisi

Medyanın gücünün farkında olan DEAŞ terör örgütü için sosyal medya önemli bir kaynak olarak değerlendirilmiştir. Medyanın gücünün farkında olan heme her örgüt cephede çatışma kadar önemsemediği meday alanında da çalışmalar yapmayı ihmal etmemişlerdir. Terör örgütleri insanlar üzerinde algı operasyonları gerçekleştirmek için medyanın çeşitli alanlarını kullanmaya başlamışlardır. Daha önce medya züerinden terör örgütleri kendi propagandalarını yapmakta oldukça zorlanmaktaydılar çünkü belirli bir denetim mekanizması bulunan ve hemen her adımı denetlenen medya kendi istediği görsel ve videoları insanlarla paylaşmaktaydılar ancak son dönemlerde sosyal medya heapları ile insanlar kontrol edilmekte zorlanılan hesaplarla kendi propagandalarını çok daha kolay ve hızlı bir şekilde yapmaktadırlar (Klausen, 2015).

Medyayı kullanma ve medyanın etkisi sosyal medyanın üretilmesiyle tamamiyle değişmiş durumdadır. Son dönem sosyal medyanın gelişmesi ile terör örgütleri sokak eylemlerinin yanından meday eylemleri yapmaktadırlar. Medyanın terörize edilmesi gündeme gelmiştir. Medya çok rahat bir şekilde terör örgütlerinin birer silahı olarak kullanılabilir duruma gelmiştir. Üstelik bu silah kontrolü oldukça zor ve etkisi hesaplanamayacak kadar büyük olan bir silahtır (Klausen, 2015).

DEAŞ terör örgütü medyanın özellikle sosyal medyanın sağladığı kolaylıklardan yararlanarak ulaşılmaya çok güç olan konuma çok daha rahat ve kolay bir şekilde ulaşmıştır. Kendi stratejisini sosyal meday unsurlarını da değerlendirerek kuran DEAŞ terör örgütü medyayı üst düzey bilgisayar teknolojisinin farkında olan ekip tarafından yönlendirmektedir. Özellikle medya üzerinden yabancı takipçi ve katılımcı arayan DEAŞ sosyal medya üzerinden örgüte eleman kazandırmaktadır. Sosyal medya üzerinden örgütlerine katılan üyelerin kendi ülkelerinde eylemler yapmasına dair çalışmaları yine sosyal medya üzerinden yürütmüşler (Klausen, 2015).

DEAŞ terör örgütü medyanın yardımı olmadan asla ulaştığı konuma gelemeyeceğini bildiği için bu alanda oldukça üst düzey çalışmalar yapmıştır. Hem örgüte üye kazandırmak hem de örgüt propagandasına yardımcı olacak hesapları yönetecek hem de sosyal meday üzerinden korku unsuru üretmek istemektedir. DEAŞ terör örgütü bu amaçların hepsini yerine getirebilecek bir medya kontrol merkezi kurmuş ve hemen her alanla özel ilgilecek üyeler yetiştirmiştir (Klausen, 2015).

DEAŞ örgütün kurulduğu toprakların dışında profesyonel sosyal medya yöneticilerini hedef alarak terörize etmiş ve bu hesapları yönetmeyi başarmıştır. Böylelikle profesyonel bir kitle ile sosyal medya hesaplarını denetim altına almış istedikleri mesajı yayımlayabilecek konuma yükselmişlerdir. Bunun yanında tüm dünyada etkisi oldukça yüksek olacak eylemleri hiç vakit kaybetmeden bu profesyonellerin kullandığı sosyal medya hesapları ile dünyayla paylaşımını gerçekleştirmişlerdir. DEAŞ terör örgütü arkasında medya ile ilgili profesyonel çalışanları olmadan ulaştığı konuma asla ulaşabilecek duruma gelemeyeceğini bilmektedir. Bu noktadan hareket ederek medyanın gücünü ve imkanını sonuna kadar kullanarak çalışmalarını sürdürmüştür.

DEAŞ terör örgütü videoları, sohbet odaları, web siteleri, görüntüleri ve ağları farklı amaçlar için kullanmıştır. Yukarıda saydığımız araçları terör örgütü aşağıda sırasıyla hangi amaçla kullanmaktadır bunlar değerlendirilmektedir.

- **Videolar** çevrimiçi olarak medya kampanyalarını yürütmek ve göstermek için kullanılan bir araçtır.
- **Sohbet odaları** ile örgüt üyeleri kendi görüşlerini paylaşacak örgüt üyeleri oluşturmak için mesaj forumlarını kullanmaktadır.
- **Web siteleri** ile DEAŞ terör örgütü kendi çalışmalarını olumlu bir şekilde lanse etmeye çalışmaktadır.
- **Görüntülerle** örgütün ne kadar kesin kurallarının olduğunu göstermeye çalışmaktadırlar (Awan, 2017).

Ülkemizde yapılan bir takım yayınlardan alınan genel bilgilere göre DEAŞ terör örgütünün medya stratejisi değerlendirilmektedir bu bağlamda düşünüldüğünde DEAŞ'ın belli başlı unsurlara göre hareket ettiği görülmektedir. Özellikle dijital medya örgütün yukarıda da dile getirildiği gibi önemli bir silahı haline gelmiştir. Bunun yanında örgüt cephede ya da savaş alanında kurmak istediği güç üstünlüğünü sosyal medya mecralarında da kurmaya çalışmaktadır. Her alanda kendi düşüncelerinin hâkim olmasına yönelik çalışmalar yapmakta asla geri durmamaktadır. Sahada elde etmeye çalıştığı üstünlüğü aynı zamanda ve aynı ölçüde sosyal medyada da elde etmek istemesi onun eş zamanlılığı ve koordinasyonunun düzenin göstermektedir.

DEAŞ terör örgütü medya alanındaki yapmış olduğu faaliyetleri değerlendirildiğinde ve görsellerin grafik analizi yapıldığında prodüksiyonlarının kalitesini uluslar arası standartta yapmaya çalışması onun bu alanda ne kadar profesyonel bir grupla çalıştığı görülmektedir. Her ülkede takipçisinin ve destekçisinin olduğunu düşünerek kaliteli ve üst düzey materyaller kullanmaktadır.

Sosyal medya hesaplarını yöneten merkezlerin profesyoneller tarafından düzenlendiği ve denetlendiği yapılan paylaşımlarla tüm dünya gündemini alt üst etmesinden çıkarılabilmektedir. DEAŞ terör örgütü yaptığı çalışmaları sosyal medya mecralarında aynı anda ve ortak bir dille paylaşarak ülkenin gündemine oturmayı başaramaktadır bunun için uygun zemin oluşturabilmekte ve bu alt yapıyı sağlayacak düzeneği ayarlayabilmektedir.

Uluslararası sistemlerde normalde ulusların kendi düzen ve stratejilerine uygun hesaplar denetlenebilmektedir ve bu bağlamda yayınları yapılmaktadır ancak DEAŞ terör örgütü bu stratejinin tamamen dışına çıkarak çalışmalarını sürdürmektedir. Popüler kültür ürünlerinin belirli ürünlerin ve toplumsal değerlerin içini boşalttığı gibi DEAŞ terör örgütü de insanların dini değerlerinin ve inanışlarının, kutsallarının birer meta haline gelmesine neden olmuştur. Bu bağlamda değerlendirildiğinde sosyal medya ile ve dijital medya unsurları ile DEAŞ terör örgütü kendi ideolojisine göre dini değerleri birer araç olarak kullanmış ve eski kutsallık değerinin yitirilmesine neden olmuştur (Salihi ve Göksun, 2018).

4.2. DEAŞ'ın Çok Yönlü Medya Yapılanması

DEAŞ terör örgütü medyanın etkisini çok olumlu bir şekilde görmüştür. Bu noktadan hareket ederek örgüt medyayı önemli bir silah olarak kullanmıştır. DEAŞ terör örgütü sırf kendi propagandasını yapmak ve dünyaya mesajlarını iletmek amacıyla geri planda çalışan bir ekip kurarak sosyala medya üzerinden çalışmalar yapmıştır. Çok yönlü ve sistematize edilmiş bir şekilde DEAŞ birkaç farklı yerde sosyal medya ofisleri kurmuş ve bu noktaların birbirleri ile koordinasyonunu oluşturmuştur. Medya merkezlerinden sosyala medya hesaplarını kontrol eden terör örgütü kendisi ile yayımlanmış makele yazı ve haberlerin yanında yayınlanan video ve görselleri toparlayarak karşı haber ve değerlendirme yazıları yayımlamaya çalışmaktadır. Bunun yanında kendi düşüncelerini yansıtan ve eylemlerini insanlara yaymayı amaç edinmiş videolar da yayınlamaktadır (Siboni vd., 2015).

DEAŞ terör örgütü hemen her insanın elinde artık sosyala medya hesaplarını kontrol edebileceği akıllı telefonlarla özellikle toplumsal mesajlarını bireylere daha hızlı ve kontrolü zor bir şekilde ulaştırmaktadır.

Akıllı telefonlarda kullanımı kolay bir şekilde kendi mesajlarını iletebileceği uygulamalar geliştiren DEAŞ terör örgütü bir çok dilde yayın yapmaya başlamıştır (Williams, 2016). Örgüt lideri ve genel fikirlerinin yayımlandığı bir dergi ile takipçilerine mesajlarını iletmeye çalışmaktadır. Dergi El Furkan adı altında örgütün resmi ideolojisini yansıtmakta ve yayın organı haline gelmiştir. DEAŞ terör örgütü sadece dergi

üzerinden ve bir tek resmi hesap üzerinden çalışmalarını veya eylemlerini yaymamaktadır. Farklı hesap isimleri ile ideolojilerini ve mesajlarını yayımlama fırsatı bulmaktadır (Siboni, 2015).

DEAŞ terör örgütünün yerel ve uluslararası statüde çalışmalar yaptırdığı siteler ve yayın organları bulunmaktadır. Özellikle ülkelerin kendi dillerine çeviriler yapan propaganda süreçlerini kendilerinin yürüttüğü tek merkezci yapısının koordinasyonu altında kurulu yerel merkezlerde bulunmaktadır. El Hayat dergisi ve DABİQ dergisi uluslararası statüde yayınlar yaptığı dergilerden yalnızca iki tanesidir (Siboni vd., 2015).

4.3. Dijital Yayınlarda DEAŞ

Terör örgütleri kendi ideolojilerini yaymak ve hedeflerine ulaşmak için pek çok araç kullanmaktadırlar. En önemlisi örgütlerin medya alanında kullandıkları yöntemler ve araçlardır. Geçmiş dönemlerde bu kadar yaygın olmadığı için ve teknolojik gelişmeler bu kadar fazla insan yaşamına dahil edilmediği için bu alanda çalışmalar eksik olmasına karşın son zamanlarda özellikle teknolojinin hayatımıza bu kadar etki etmesiyle önemli unsur haline gelmiştir. Terör örgütleri de diğer tüm ticari faaliyetler yapan şirketler gibi ya da ülkelerin kendilerini tanıttığı sosyal medya ve dijital medya unsurlarını aktif bir şekilde kullanmaktadırlar. Dijital unsurları aktif bir şekilde kullanan terör örgütlerinin bu alanda yaptığı çalışmaların takip edilememesi örgütü daha korkulacak bir unsur haline getirmektedir. Bu alanda takip sistemi ve kontrol sistemi üretilmemektedir ve örgüt kendi progpagandasını daha girift bir şekilde yaymaktadır (Siboni vd., 2015).

Terör örgütlerine geçmiş zamanlarda elde edemedikleri imkan ve fırsatları günümüz teknolojisi sunmaktadır. Örgütlerin bu teknolojinin sunduğu imkanlardan ve fırsatlardan oldukça geniş çaplı bir şekilde yararlanmaktadır. Terör örgütleri fırsat olan bu teknolojik gelişmeleri hem etkin bir şekilde kullanmaktadır hem de kendi medya platformlarını da kurmaktadır. Bu noktadan hareke ederek yayın organları oluşturan terör örgütleri kendi yayın prensiplerini oluşturmaktadırlar ve bu prensiplere uygun değerleri insanlara sunacak prodüksiyon geliştirmektedirler (Siboni vd., 2015).

Hem ciddi bir kitleye anlık ulaşabilece sosyal medya alanında çalışmalar yürüten bir organizasyon kurmak hem de yazılı ve görsel yayınlar yapacak dergi ve gazete çalışmaları yapmak terör örgütlerinin medya alanında yaptığı çalışmaların başında gelmektedir. Bu noktadan hareketle DEAŞ terör örgütü yazılı medya alanında birkaç tane önemli gazete ve dergi ile propaganda yapmaktadır (Siboni vd., 2015).

El Hayat Medya Merkezinden yürütülen yayın çalışmaları bir çok dilde yayınlanacak metaryal üretimi şeklinde düzenlenmiştir. Bu merkezde;

- **DabiQ Dergisi**, İngilizce olarak yayımlanmaktadır. İngilizce bilen örgüt üyelerine hem çalışmalarını duyurmak hem de yine örgüte sempati duyan insanlara kendi çalışmalarını aktarmak amacıyla yayımlanmaktadır.
- **Dar AL İslam Dergisi**, Fransızca yayımlanmaktadır. Misyon ve vizyonu DABİQ dergisiyle aynıdır.
- **El Mamba Dergisi**, Rusça yayımlanmaktadır. Misyon ve vizyonu DABİQ dergisiyle aynıdır.
- **Konstantiniye Dergisi**, Türkçe yayımlanmaktadır. Türkçe bilen ve Türkiyedeki yandaşlarına kendilerini anlattıkları ve bu bağlamda yayınlar yaptıkları dergidir. Misyon ve vizyonu DABİQ dergisi ile aynıdır.
- **Rumiyah Dergisi**, aynı anda bir çok dilde yayın yapan dergidir. Eş zamanlı olarak İngilizce, Fransızca, Almanca, Rusça, Türkçe, Endonezce, Boşnakça, Uygurca, Kürtçe, Peştunca dillerinde yayın yapmaktadır (Salih ve Göksun, 2018).

Yukarıda sayılan dergiler günlük, haftalık, aylık yayımlanmaktadır. Bu dergilerin önemli bir özelliği de internet ortamında dijital olarak da yayımlanmasıdır. Özellikle uzaktan erişime açık olması derginin basılmış haline ulaşamayacak terör sempatanlarına ya da üyelerine ulaşma fırsatı sunmaktadır.

4.4. DEAŞ ve Sosyal Medya

Teknolojinin gelişmesi ve yapılan çalışmalarda internetin kullanılması gibi bir çok etken terör örgütlerinin eylemlerinde interneti kullanmaya sevk etmiştir. Terör örgütleri yaptıkları terör eylemlerini ulusal veya yerel anlamda karşılık bulmasından daha çok artık uluslar arası platformlarda karşılık bulmasını amaçlamaktadırlar. Yani küresel bir etki ile tüm ideolojik eylemlerine devam etmek istemektedirler.

Özellikle terörist eylemlerinde iletişim, finansal kaynak ve kitlesel etki oluşturmak için internet imkan ve fırsatından yararlanmak isteyen terör örgütleri küresel teknolojik gelişmeleri takip etmektedir.

Küresel etki oluşturmak için kullanılan teknolojik materyallerden en önemlisi internettir. İnternet aynı zamanda ticari bir ağıdır. Dinci eylemlerin özelliği DEAŞ gibi dini konuları kendilerinin eylem nesnesi haline getirmiş terör örgütleri internet kullanımını oldukça fazla gerçekleştirmektedirler.

İnternetin etkisini anlayan ve kullanan terör gruplarının ilki dini gruplar değildir ancak en etkili kullanan terör grupları dini gruplardır. İnternet ortamı ve teknolojik faaliyetler terör eylemlerinin amaçlarına uygun en önemli silah olarak görülmektedir. Çünkü eylemin etkisini anlık ve çok fazla sayıda insana ulaştırma fırsatı sunmaktadır (Erdin, 2017).

Terör örgütleri interneti ve sosyal medyayı özellikle yaptıkları eylemleri paylaşmak ve fotoğraflarla desteklemek için kullanmaktadırlar. Aynı zamanda eylemlerin ne derece hedeflerine ulaştığı konusunda bir değerlendirme unsuru olarak görülmektedir. Yine propaganda unsuru olarak da değerlendirilmektedir (Lewis, 2005).

4.4.1. Youtube Videoları

Terör örgütü DEAŞ eylemlerinin sunumunda ve insanlara aktarımında oldukça geniş prodüksiyonlar kullanmaktadır. Özellikle profesyonel video çekimi ve fotoğraflaral eylemlerini desteklemektedirler.

Görsel unsurları cesur bir şekilde paylaşan ve insanlar üzerinde derin etkiler uyandıran yüksek kaliteli videolarla elektronik ve dijital ortamlarda da terörist faaliyetlerini sürdürmektedirler. Örneğin HD kaliteki ve yüksek çözünürlüklü videoları çekmek için hem alt yapıya sahip olmaları hem de bunları cesur bir şekilde paylaşmaları izleyici ve takipçilerini etkilemektedir. Profesyonel bir ekip çalışmasıyla bu işlemleri yürütmekte olduklarını göstermektedir (Erdin, 2017).

Terör örgütü DEAŞ'ın paylaştığı yüksek çözünürlüklü videoları genellikle infaz, işkence, ceza ve tehdit unsurlarını barındırmaktadır. Bu tür videolara genel olarak sosyal medya hesaplarında paylaşmakta ve anlık milyonlarca insana ulaştırılmaktadır. Özellikle infaz, işkence, tehdit ve propaganda videoları uzun sürdüğü için twitter, facebook veya diğer sosyal medya hesaplarından paylaşılması güçleşmektedir. Ancak sadece video paylaşımlarının yapıldığı ve video uzunluğu sınırlandırılması yapılmayan Youtube adlı sosyal medya hesabı ile milyonlarca insana saatlik videolar ulaştırılmaktadır (Erdin, 2017).

DEAŞ terör örgütü videolarını genellikle EL Hayat adlı sosyal medya hesabından paylaşmaktaydı ancak son birkaç yıldır yayınladığı şiddet içerikli videolardan dolayı kapatılmıştır.

İnternette yayımlanan yazılar videolar yada fotoğraflar kadar insanları etkilememektedir. Bu durumun farkında olan terör örgütleri de genellikle terörist eylemlerinin metin kısmını değil video görsel kısmını yayımlayarak insanlarda korku ve panik halinin oluşmasını sağlamaktadırlar (Erdin, 2017).

İnternet ortamı terör örgütlerinin psikolojik savaş yürüttüğü ortamlar haline gelmiştir. Cephede ya da saha yapılan her hangibir eylemin etkisinden çok daha fazlasına dijital ve elektronik ortamda yayımladığı görsellerle ulaşmaktadırlar. nitelendirilmiştir. (Weimann, 2004).

4.4.2. Facebook Paylaşımları

Toplumsal olarak gelişen ve değişen dünyada insanlar artık duygu ve düşüncelerini insanlara anlık iletmek istemektedirler. Bu durumda geliştirilmiş anlık mesajlaşmayı sağlayacak sosyal medya hesapları üretilmiş ve kullanılmaya başlanmıştır. Örneğin kendi arkadaş çevrenizle sınırlandırılmış bir şekilde dizayn edilen Facebook gibi bir sosyal medya hesabı duygu ve düşüncelerinizi, fikirlerinizi ya da ideolojinizi kendi belirlediği insanlara aktarımını sağlayacağınız bir sosyal medya hesabıdır (Erdin, 2017).

Sınırlı sayıda insanlarla yapacağınız paylaşımlar kendi kontrolünüz altındadır ve istemediğini herhangi bir kişinin paylaşımlarını görme imkanınız yoktur. DEAŞ terör örgütü bu sosyal medya hesabını pek aktif bir şekilde kullanmamaktadır. Çünkü insanların kendisini takip etmesini sağlamak için ekstra çaba sarf etmesi gerekmektedir. Facebook kullanımını daha çok yakın çevrelerin birbirleriyle paylaşım yapmalarını sağlamak için geliştirilmiş bir sosyal medya ağıdır (Erdin, 2017).

DEAŞ terör örgütü Facebook kurucusunu kendi kurduğu sosyal medya hesabıyla tehdit etmiş ve buna karşın Facebook kurucusu DEAŞ'ın yayınlarını kaldırma kararı almıştır. Bu şekilde bu alanda propaganda yapma imkanı son bulan DEAŞ farklı adlar ve gizli hesaplarla kendi üyelerine en azından ulaşabilmek ve

mesajlarını iletebilmek için facebook adlı sosyal medya hesaplarını kullanmaya devam etmiştir. Ancak çok ileri düzeyde bir karşılık bulamadığı için Facebook hesapları genellikle sınırlı kalmıştır (Erdin, 2017).

Facebook üzerinden yayınlarına devam eden ve propaganda yaptığı belli olan DEAŞ terör örgütüne ait sosyal medya hesapları yöneticiler tarafından fark edilir edilmez anında kapatılmaktadır. Facebook yöneticiler DEAŞ'ın bu alandaki çalışmalarını engellemek için özel bir çaba sarf etmektedirler (Erdin, 2017).

4.4.3. Twitter Paylaşımları

Facebook gibi sosyal paylaşım sitesi olan Twitter anlık mesajlaşma sistemi olarak görülmektedir. Anında yapılan paylaşımlar milyonlarca insana aktarılmaktadır. Üstelik Twitter Facebook gibi sınırlı sayıda insana değil bu sosyal medya hesabını kullanan her insana hitap etmektedir. Yani bir hesap kullanıcısı yaptığı paylaşım ile twitter'daki tüm insanların görebileceği bir mesaj paylaşmış olmaktadır. Ancak Facebook kullanıcısı yalnızca kendi yakın çevresine hitap etmektedir.

Tüm kullanıcılara hitap etmesi bakımından DEAŞ terör örgütü yaptıkları eylemleri öncelikle Twitter üzerinden paylaşmaktadır. Çünkü sadece yakın çevresi değil küresel alanda etki oluşturmak istemektedir. Bu noktadan hareketle DEAŞ terör örgütünün faaliyetlerinin tüm dünyada etkin bir şekilde karşılık bulmasının neden bu olarak görülmektedir (Erdin, 2017).

Arapça ve İngilizce dünyada en fazla kullanılan diller arasında yer almaktadır. Bu noktadan hareketle DEAŞ terör örgütü kullandığı Twitter hesaplarını bu iki dil üzerinden yönetmektedir (Erdin, 2017).

2014 yılında yapılan bir Twitter inceleme raporuna göre 46.000 hesap DEAŞ ile ilişkili olarak görülmüştür. Bu duruma göre DEAŞ terör örgütü sosyal medya hesaplarından Twitter ile özellikle ilgilenmekte ve çalışmalarını bu mecrada sürdürmektedir. Çünkü anlık yaptığı paylaşımlarla tüm dünyada en çok konuşulan konu arasında girebilmekte ve dünya genelinde oluşturacak bir panik ile kendi hedeflerine ulaşabilmektedir. (ORSAM, 2016).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Öncelikle belirtmek gerekir ki terör olgusu küresel bir tehdit haline gelmiş durumdadır. Terörist eylemler farklı isimlerle dünyanın farklı yerlerinde görülmektedir. Terör örgütleri dikkat çekmek, gündem oluşturmak, tanınmak, örgüte eleman sağlamak, örgüte finansal destek oluşturmak ve varlıklarına meşruiyet zemini oluşturmak adına medyayı ve medya araçlarını etkin bir şekilde kullanmaktadırlar. Medya ve terör konusunda bugüne kadar yapılan birçok yerli ve yabancı akademik araştırma da bu gerçeği ortaya koymaktadır.

Terör örgütleri medya üzerinden kendi propagandalarını yaparken tüm bu propagandalarını yalan üzerine inşa etmektedirler. Buna karşın devletler, terörle mücadele kuruluşları ve uluslararası organizasyonlar terör tehlikesini, terörün içerisinde herhangi bir iyiliğin olmadığını ve onun yalnızca bir propaganda olduğunu tüm dünyaya anlatmada yeterli olamamışlardır. Bunun en büyük kanıtı ise günümüzde hala terör gruplarına uluslararası düzeyde katılımın sağlanmasıdır.

DEAŞ terör örgütünü medya araçlarını kendi amaçları doğrultusunda en etkin şekilde kullanan örgüt olarak nitelendirmek mümkündür. Bu örgütü farklı kılan unsur ise teknolojiyle beraber popüler kültürün diline de hâkim olarak bunları yayınlarında yansıtmasıdır. Batı tarafından üretilen kültürel ürünler DEAŞ'a ilham olmaktadır. Örgüt kültürel kodları kullanarak batıdaki hedef kitlelerinin dikkatini çekmektedir.

DEAŞ'ın medya araçlarını kullanmadaki diğer bir özelliği de bu platformları her türden insana hitap edecek düzeyde tasarlamalarıdır. Bu platformlar yalnızca örgütün uluslararası alanda propagandasını yapmak amacıyla tasarlanmamıştır. Örgütün bunun dışında başka amaçları gerçekleştirmek için de bu platformları tasarladığı görülmüştür. DEAŞ ile mücadele eden devletleri korkutmak, örgütün tanıtımını yapmak, örgüte batıdan katılan savaşçıların umutlu olduklarını göstermek ve örgütün güçlü olduğunu bu noktada propaganda amacıyla tasarlanan bu platformların özelliklerinden bazılarıdır.

Örgütün medya araçlarıyla bu denli kapsayıcı bir strateji geliştirmesi DEAŞ'ın küresel bir terör örgütü olduğunun en büyük göstergelerinden biridir. Örgüt üyeleri tanıtımlarını yapmak, sempatanlarına seslenmek, siyasilerle iletişime geçmek ve meşruiyet kazanmak amacıyla sosyal medya araçlarını da yoğun şekilde kullanmaktadırlar. Buda göstermektedir ki medya araçları DEAŞ örgütü için bir hayat kaynağı olmuştur.

Sosyal medya DEAŞ'ın son derece önemseydiği ve bunu sorumluluğu sosyal medya olan örgüt üyeleri ile yürüttüğü bir alandır. İnterneti aktif şekilde kullanarak sosyal medya kullanıcılarına hangi yöntemlerle ulaşılması gerektiğini iyi bilen ve insanların zayıf yönlerini avantaja çevirebilen örgüt bu yöntemle insanlarla arasındaki sınırları kaldırmıştır. Örgüt sosyal medya araçları ile uzak mesafedeki üyelerini yakınında tutup onları eylemlerinde bazen de propagandalarında kullanmaktadır. Örgüt paylaşımlarıyla hem propaganda hem de tehdit yaparak bugüne kadar sosyal medyayı en etkili ve aktif şekilde kendisine avantajlı şekilde kullanan örgüt olmuştur

Araştırma sonucunda görülmektedir ki DEAŞ terör örgütü sosyal medya araçlarından olan Twitter ile kullanıcılara ulaşip onları zaaf, vaatler ve seçilmiş travmalar ile etkileyerek yalnız, kaybetmiş ve ezik bir birey oldukları hissini uyandırmaktadır. Daha sonra onları yalnızca kendilerinin kurtarabileceğine ve beraber yeni bir düzen oluşturabileceklerine inandırarak saflarına çekmektedir. Psikolojik anlamda çöküntü içerisinde olan ve kendini ifade edebileceği yeni bir ortam arayışında olan sorunlu bireyleri bularak onları kullanan DEAŞ daha sonra gerçekleştirdiği eylemlerde bu insanları kullanmaktadır.

Bunun yanında video paylaşımlarının yapıldığı bir alan olan YouTube'da DEAŞ'ın görsel propagandasını yaptığı alanlardandır. Örgüt sempatanlarının dünyanın dört bir tarafından yükledikleri eylem, saldırı, ölüm ve işkence videoları bu paylaşım sitesinde yer almaktadır. Yüksek kalite ile çekilen bu videolar genellikle açık bir alanda çekilmekte ve infaz görüntülerinden oluşmaktadır. Bunun yanında örgütün işgal ettiği bölgedeki sosyal hayat da bu videolarda yer almaktadır. Örgüt bu yöntemle barış içinde ve huzurlu bir bölgede hüküm sürdüğünü kanıtlamak istemektedir. Bu sayede barışın da huzurun kendilerinde olduğu algısını yaratarak sempatanlarını kendi taraflarına çekmektedir.

Bunun yanında örgüte ait dergilerde de örgüt liderinin mesajları paylaşılmaktadır. Bu dergilere internet ortamında çok kolay şekilde erişilebilmektedir. Bu durum da aslında bu platformlara yönelik önlemlerin başarısız olduğunun bir göstergesidir. Bu genel değerlendirmelerden hareketle terörün medya araçlarıyla yayılmasını engelleyebilmek ve buna yönelik karşı bir strateji geliştirmek amacıyla şu önerilerde bulunulabilir;

- Sosyal medya ve medya üzerinden gerçekleşen finans hareketlerini takip etmek amacıyla birtakım önlemler alınmalıdır
- İnternet siteleri ve uluslararası sosyal ağlar terör propagandasını sonlandırmak amacıyla yeni bir takip sistemi geliştirilerek devletlerin müdahale taleplerini anında yerine getirmelidir
- Terör propagandasına karşı sistematik ve planlı bir şekilde karşı propaganda faaliyetleri gerçekleştirilmeli ve insanlar doğru bilgilendirilerek terör örgütüne katılımları engellenmelidir
- Terör örgütlerini sürekli yakın gözetme alabilmek için dijital dünyanın imkânları ve dönüşümü iyi şekilde bilinmeli ve bu dönüşümün örgüt davranışlarını ne yönde etkileyeceği önceden tahmin edilmelidir
- Örgütün propagandasını kırmak amacıyla odaklandığı konulara odaklanılarak terör ve şiddet temasına karşı kardeşlik ve barış teması işlenmektedir
- Örgüt tarafından sanal ortamda dolaşma sokulan video ve dergi gibi materyaller ulaşılamaz kılınmalı, değersizleştirilmeli veya manipüle edecek içerik bombardımanına tabi tutulmalıdır
- Medya okuryazarlığı müfredatı güncellenerek bu müfredata dijital propaganda konusu eklenmeli ve bu şekilde gençlerde terör propagandasına karşı farkındalık oluşturulmalıdır
- Popüler kültür dilini etkili şekilde kullanan örgütün propagandasına karşı bürokratik ve sıkıcı bir dilden ziyade ilgi çekici içerikler paylaşılmalıdır. Bunun içinde popüler sosyal medya diline hâkim olmak gereklidir
- Ayrıca dini çarpıtarak kullanan örgütlerin kullandığı bu dini kavramlar yetkili kurumlar tarafından açıklanmalı ve insanlar doğru bilgiye rahat şekilde ulaşabilmelidir
- Örgüt söylemlerinin zayıf yönleri tespit edilmeli ve bu yönlerin geçersiz olduğu ortaya konmaktadır. Bu noktada DEAŞ terör örgütünün İslam'ın bir savaş dini olduğu yönündeki söylemine karşı İslam'ın barış dini olduğunu aktaran söylemler geliştirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akçay, E. Y. (2012). Terör ve Medya İlişkisinin 2003 Yılında İstanbul'da Meydana Gelen Saldırıları Örneğiyle İncelenmesi, NEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2, s.183-197.
- Arklan, Ü., ve Karakoç, E. (2015). Medyanın genel ve siyasal gündeme ilişkin bilgi edinme aracı olarak kullanımı: Görgül bir araştırma. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 1(33), 325-363.
- Atabek, N., (2002), "Kamuoyu, Medya ve Demokrasi", Kurgu, Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 19:223-238.
- Ataş., F., (2011), Medyanın Terör Konusunda Bilgilendirme İşlevi ve Terör Olgusunun Dizilerdeki Sunumu (Kurtlar Vadisi Gladio Örneği), yüksek lisans tezi ,Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Awan, I. (2017). Cyber-extremism: Isis and the power of social media. Society, 54(2), 138-149.
- Conway, M. (2007). Terrorism and the Making of the "New Middle East": New Media Strategies of Hezbollah and al Qaeda. In New Media and the New Middle East (pp. 235-258). Palgrave Macmillan, New York.
- Erdin, Ç., (2017). Radikal Selefi Örgütlerin Sosyal Medya Kullanımı: IŞİD Örneği,. Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 1 (2): 124-130.
- İsmailli, F., (2018) Medya ve Terörizm İlişkisi: IŞİD Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karakaya, İ., (2017), Küresel Terörizmin Dönüşümü: El Kaide ve IŞİD Örnekleri, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), s. 222-224.
- Kodaman, B., (1985). "Terör ve Otorite". Teröristlerin Rehabilitasyonu Sempozyumu. İstanbul.
- Konukman, E., A., (2006) "Medya ve Kültür: Son Dönem Televizyon Dizilerinin Yaşam Tarzı Üzerindeki İmgeleri", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü),
- Lewis, A. (2005), The Internet and Terrorism, Proceedings of the Annual Meeting, American Society of International Law: Cambridge University Press: http://www.jstor.org/stable/25659982?seq=1#page_scan_tab_contents adresinden alındı.
- Lumbaca, S., ve Gray, D. H. (2011). The media as an enabler for acts of terrorism. Global Security Studies, 2(1), 45-54.
- Marthoz, J. P. (2017), Terrorism and the Media; Handbook for Journalism, France, United Nations, UNESCO Publishers, s.50,
- Nasir, M., Khan, A. A., ve Jalil, H. H. (2013). Exploring the relationship between media and terrorism: a panel study of south asian countries. Economics Bulletin, 33(1), 714-720
- ORSAM. (2016), Türkçe Konuşan DEAŞ Destekçileri Üzerine Twitter Sosyal Ağ Analizi, Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi
- Özerkmen, N., (2017). Terör, terörizm ve radikal İslamcı terör. DTCF Dergisi, 44(2).
- Salihi, E. ve Göksun, Y. (2018), DEAŞ'ın Medya Stratejisi, SETA Rapor, İstanbul, SETA Yayınları, ss.9-10.
- Siboni, G., Cohen, D., Koren, T. (2015), The Islamic State's Strategy in Cyberspace, Military and Strategic Affairs Vol; 7 / 3, s.129. <http://www.inss.org.il> Erişim Tarih; 07.05.2018.
- Wilkinson, P. (1997). "The Media and Terrorism: A Reassessment", Terrorism and Political Violence, Vol. 9, No.2, 51-64.
- Yalçınkaya, İ. A. (2008). Medya-Terörizm İlişkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Yalçınkaya, İ. A. (2008). Medya-Terörizm İlişkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

İnternet kaynakları

Helvaciođlu, G., (2007) http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/515/teror_nedir, Erişim Tarihi, 20.02.2019.

Klausen, J. (2015) Tweeting the Jihad: Social Media Networks of Western Foreign Fighters in Syria and Iraq, *Studies in Conflict & Terrorism*, 38/1, s.4. <http://dx.doi.org/10.1080/1057610X.2014.974948>, Erişim Tarih, 25.04.2018

Weimann, G. (2004), How Modern Terrorism Uses the Internet, United States Institute of Peace: https://www.usip.org/sites/default/files/sr11_6.pdf adresinden alındı.

www.kongar.org.tr, Erişim tarihi, 2019).